

Píseň: EZ236 - Ježíši, Pane nejvyšší + **modlitba;** **Oddíl k výkladu:** Sd 3, 1-30

Milí přátelé,

na posledním setkání jsme se věnovali oddílu, který sumarizoval zvěst celé knihy z jiného úhlu pohledu než oddíly předchozí. Neúspěchy Israelců při zabydlování země oddíl minulého týdne vysvětlil náboženskou slabostí. Israelci se dali okouzlit kenaanskými božstvy - Baalem, Aštoretou/Ašerou. Nevytrvali jak v náboženské praxi Hospodinova kultu, tak v ideálech a postojích, které nabízí. Proto Israelci zůstávají pouze v hornatých oblastech Zaslíbené země, nikoli pro horší výzbroj.

Proto Hospodin ponechal místní pronárody, aby Israelci mohli osvědčit důvěru v náboženství Hospodina. Jak o tom hovoří také začátek dnešního oddílu.

Závěr úvodního shrnutí

Dědicům řeckého způsobu myšlení, jakými je většina národů střední a západní Evropy, může připadat zvláštní, že na začátku vyprávění se dozvíme vlastně všechno podstatné. Pro israelskou kulturu je však takový postup obvyklý: Nejprve sdělit to podstatné, pak teprve detaily. Sdělí pointu příběhu, pak ho teprve vypráví.¹ Tohoto způsobu využívá zejména u příběhů, kdy je velká šance, že posluchač pochopí špatně. Tak i u celé knihy Sd, která se může zdát sbírkou legend a pověstí o bohatýrech. Tedy vlastně sbírkou pozitivních a příkladných vyprávění. Ačkoli je o vytrvalém selhávání Israele. I jeho vůdců.

Tak znovu čteme v úvodu Sd 3 stejné shrnutí: Pronárody jsou ponechány z Hospodinova rozhodnutí. Aby Israelci mohli prokazovat, že jejich srdce je plně při Hospodinu. A že Israelci sídlili uprostřed těchto národů - nikoli tyto pronárody uprostřed Israelců. Israelci byli migranty, menšinou!

¹ Srv. např. Gn 6, 9-22; Gn 9, 18-29; Gn 22, 1-24 atd.

Avšak jako obvykle přidává další oddíl také něco nového, další úhel pohledu. Po vojenském a náboženském pohled až civilní: Hospodin ponechal tyto národy, aby je israelská pokolení poznala a naučila se bojovat. (Sd 3, 2)

Tak moudrý je Hospodin. A lidé postupně rozumějí této Boží moudrosti: Ponechané kenaanské národy byly vlastně požehnáním. Stačilo jen nepodlehnout okouzlujícím kultům plodnosti a setrvat v kultu Hospodinově. Ostatní pronárody umožnili Israelcům poznat, co je bitva, dokonce válka. Což, bohužel, musejí generace poznávat, protože války, boje, bitvy a zápasi přicházejí. Zápasy fyzické i náboženské. A na drobný Israel se budou valit jak z Egypta, tak z Asýrie a Babylóna.

Otniel

Pak čteme vyprávění o prvním soudci - Otnielovi. Protože to nejpodstatnější o něm jsme se již dověděli (Sd 1, 12-15), je vyprávění Sd 3, 7-11 spíše shrnutím. Avšak tímto začíná sada vyprávění o jednotlivých soudcích. Tato vyprávění pak konkrétně „doloží“ předchozí shrnutí.

Refrén, že se „Israelci dopouštěli toho, co je zlé v Hospodinových očích,“ se bude objevovat znovu a znovu. Aby čtenář nezapomněl. Aby nenabyl dojmu, že „teď už je to dobré.“ Ba dokonce bude v pozdějších kapitolách (např. Sd 10, 6nn; Sd 17+18 atd.) zřejmé, že se dopouštějí čím dál horších skutků.

Pro náboženské smilstvo v kultech plodnosti² Hospodin nechává Israelce napospas nepřátelům. Hospodin byl jejich jedinou ochranou - menšiny uprostřed většiny, monoteistů mezi polyteisty, hůře vyzbrojených mezi národy bojových vozů.

Uprostřed zotročení Kúšanem však Israelci rozpoznali, jak důležitý a mocný je Hospodin. Bohužel až v otroctví. Proto volali k Hospodinu o pomoc. A milosrdný Hospodin je vysvobodil - skrze Otniela. Poté žila země v míru po čtyřicet let.

² Jde o „smilstvo“ doslovné. V kultech plodnosti člověk usiluje svým příkladem sexuálních aktů inspirovat, vybudit, přinutit božstva ke stejnému „oplození“ země.

Stejnou stavbu uvidíme znovu a znovu - připravme se na to. Ačkoli může někomu připadat toho opakování nadbytečné a nudné až otravné, právě opakování israelských selhání, Boží milosti těmto navzdory a připomínání míru po dobu působení soudce je centrální a hlavní zvěstí knihy Sd. A lidských životů dodnes.

Poznámka pod čarou nabídne, že zde zmíněný Kúšan nějak souvisí s Gn 10, 8-12 a tak s Gn 6, 4. Je možné, že stará ústní tradice vnímala Otnielova soupeře v tak mocných rysech, že ho připodobnila legendárnímu Nimrodovi. Ba je možné, že byl počátkem nimrodovské tradice. Zde uvedené jméno je však přezdívkou - jak to napovídá také poznámka pod čarou. Skutečné jméno Otnielova soupeře neznáme. Rozhodně v něm však je nabídnuto soupeření s největšími mocnostmi zejm. pozdějšího Israele - Asýrie a Babylóna. A vítězství nad nimi.

To však čtenář či posluchač v rodném jazyce doby kolem r. 1000 slyšel zcela samozřejmě.

Prvním soudcem je pak úmyslně ustaven potomek cizince Káleba, tedy vlastně gój. Navíc jménem Otniel (= Mým opatrovníkem je Bůh). Také proto jsou jeho vítězství plně připisována Hospodinu - také jako protiklad k israelskému podléhání kultům plodnosti. Tedy přesvědčení a praxi, že si vystačí sami bez Hospodina.

Ehúd

S nápadnými protivníky se potýkal také Ehúd. Amón, Moáb a Amónovci jsou národy, se kterými Israel zápasil staletí. Amálekovci jsou pak skupinou, která napadá Israel již od putování pouští (Ex 17, 8nn). Amálek však není etnikem, nýbrž skupinou, která je spojena způsobem obživy - parazitováním na nejslabších ve společnosti.³

Není náhodou, že první dva soudci zápasí s úhlavními nepřáteli Israele. Stejná zvěst (a záměrná redakce) přijde také v úvodu Sd 4. Totiž že se spis nejprve vyrovnává s

³ Doklad a vysvětlení nalezneme v Dt 25, 17nn.

nejnebezpečnějšími nepřátely. A zvěstuje israelcům vítězství nad nimi. I kdyby trochu legendarizovaně.

Moábcí a Amónci jsou sice vlastně příbuznými Israelců, avšak pouze pokrevně, nikoli nábožensky (jak o tom svědčí také způsob jejich početí). Moáb je totiž potomkem Lota, Abrahamova bratrance (Gn 11, 27), dle Gn 19, 30nn. Nábožensky, jak o tom svědčí také Biblií formulovaný počátek těchto národů, jde o národy kultů plodnosti.

Eglón (= Býček) obsadil Palmové město, tedy Jericho. Jericho bylo důležitou spojnici mezi oběma oblastmi na březích Jordánu, dokonce jedinou snadno dostupnou spojnici. Jde tak o velmi významné místo z pohledu vojenské taktiky i obchodu.

Význam jména Ehúd není jasný. Někteří vykladači hovoří o zkrácenině jména Achíhúd = Můj bratr je nádhera, jiní hovoří o složenině jiných slov a vykládají jméno Ehúd jako „Kde (je) sláva?“ nebo „Ne-nádhera.“ V tomto případě nám tedy, bohužel, výklad jména mnoho nepomůže.

Není ani úplně zřejmé, co je myšleno v patnáctém verši zmínkou o Ehúdově pravé ruce. Překlady se kloní k výkladu, že byl prostě levák. Hebrejské *itter* znamená umlčet, svázat, zavřít, jde tedy o výklad plausibilní. Vysvětluje také, proč mohl mít při soukromé audienci u sebe nezjištěnou zbraň: Protože leváků je menšina, hledaly Eglónovy strážce zbraň na levém boku, nikoli pravém. Na druhou stranu tak mizerné prohledání člověka, který bude s králem hovořit sám, svědčí spíše o důvěře v božskost Eglóna. Jak to u králů národů, jež praktikují náboženství plodnosti, bývá.

Celá historka má působit směšně až komicky. Včetně toho, že Eglón byl tak tlustý, že se za dýkou zavřel tuk jeho těla. Protože „píd“ je vzdálenost mezi palcem a malíčkem roztažené dlaně. Obvykle měřila kolem dvaceti centimetrů. Stejně směšně má znít „lidské“ vysvětlení královy tichosti na domnělé latríně. Právě proto, že byl zbožšťován.

Ehúd tedy v zabití Eglóna neporáží jen krále a velitele vojsk, ale také moábský, amónský a amálekovský kult. Ukazuje, jak

pověrečné a nepravdivé tyto kultury jsou. A jak snadno prohrávají tváří v tvář kultu Hospodina.

Ale že jde v knize Sd v první řadě o boj nábožeský a kultický, to jsme si již říkali. A budeme opakovat znovu a znovu.

Počet padlých

Také jsme již hovořili o překladu slova tisíc. Sd 3, 29 také dokládá, že hebrejské eléf znamenalo „tisíc“ až mnohem později. Původně znamenalo rod, a poté počet bojovníků v rodnu (kolem deseti). Není totiž možné, aby Israelci „pobili deset tisíc mužů, vesměs významných a udatných.“ Kde by jakýkoli z kenaanských národů vzal kolem osmi, devíti tisíc významných mužů, kteří mohli být pobiti, a národ by dál fungoval?

Přeložíme-li však s původním významem, vše sedí: Z Moába bylo pobito asi 10x10 mužů, tedy asi sto. To je zároveň množství uvěřitelně nízké, a zároveň dostatečně vysoké, aby doložilo hloubku moábské porážky.

Závěr

Hospodin zachraňuje také nevěrné. I když jde o „vyvolené“ v podobě Israelců nebo křesťanů. Avšak všimněme si, že Israelci trpěli nadvládou a otroctví dlouhá léta. Osm let než byl povolán Otniel, osmnáct let než byl povolán Ehúd. Není náhodou, že v Sd 4 budou Israelci utlačováni let dvacet - vzestupná tendence této doby má zdůraznit zhoršující se situaci v Israeli.

Hospodin tedy obvykle nepomáhá hned. Netrhá nebesa a nechytá nás, abychom si neodřeli koleno. Může trvat dlouhá léta, než Hospodin rozhodne o naplněnosti míry. Ale nakonec vždy přichází a zachraňuje z otroctví i nadvlády. Tím dříve, čím dříve a bez výmluv člověk vyznává svou vinu a modloslužbu.

Píseň: EZ195 - Všichni kdo skládají + modlitba Páně
Rozhovor